

Дата: 11.09.2023

Група: 2М-1

Предмет: Статистика

УРОК 11

ТЕМА: «ПОНЯТТЯ ПРО СТАТИСТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ЙОГО ФОРМИ»

МЕТА:

- Розглянути поняття статистичного спостереження
- Вивчити форми статистичного спостереження
- Опанувати поняття плану і програми статистичного спостереження
- Виховати інформаційно-освічену особу, цікавість до обраної професії, дисципліну та уважність

Вивчення нового матеріалу:

Будь-яке статистичне дослідження суспільних явищ і процесів починають зі збирання відповідної первинної інформації: масових матеріалів, даних і фактів. Цю інформацію отримують за допомогою статистичного спостереження.

Статистичне спостереження – це планомірне, науково організоване збирання масових даних про явища і процеси суспільного життя за допомогою реєстрації суттєвих ознак за заздалегідь розробленою програмою. Матеріали спостереження – це первинна статистична інформація, яка є основою для одержання узагальнюючих характеристик.

Залежно від рівня реєстрації даних статистичні спостереження поділяють на первинні і вторинні.

Первинне спостереження – це реєстрація вихідних даних, що надходять від об'єкта, який їх продукує (наприклад, поточний облік зареєстрованих шлюбів в органах реєстрації актів громадянського стану). Під **вторинним спостереженням** мають на увазі збирання раніше зареєстрованих та оброблених даних (наприклад, звітів підприємств, підсумків біржових торгів).

Статистичне спостереження – найважливіший метод статистики і перший етап статистичного дослідження. Від його правильної організації і якісного проведення значною мірою залежить успіх усього дослідження. Якщо статистичне спостереження проведено неправильно й одержано невірогідні дані, то, як би добре не були опрацьовані ці дані, матеріали статистичного дослідження будуть низької якості, адже недоліки первинних даних не можна усунути при подальшій їх обробці.

Основним завданням статистичного спостереження є збирання даних, які відображають виконання державних програм соціально-економічного розвитку України, її регіонів і окремих галузей національної економіки, показують виконання рішень Верховної Ради, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів України з економічних і соціальних питань. Повноту даних статистичного спостереження потрібно оцінювати з погляду охоплення обстежуваних одиниць сукупності, усіх істотних ознак досліджуваних явищ, а також з погляду охоплення у часі.

Матеріали статистичного спостереження мають бути точними і вірогідними, об'єктивно відображати фактичний стан справ. Вони повинні бути порівнянними, щоб забезпечити одержання узагальнюючих характеристик. Важливе значення має також своєчасність одержання даних. Щоб забезпечити виконання цих умов, слід

дотримуватися певних методичних правил. Це встановлення мети і завдань статистичного спостереження, точне визначення об'єкта й одиниці спостереження, складання програми та організаційного плану спостереження, встановлення місця, часу і способу проведення спостереження, перевірка та контроль матеріалів спостереження.

Залежно від організації статистичного спостереження розрізняють три основні форми:

- 1) статистичну звітність підприємств, організацій і установ;
- 2) спеціальні статистичні спостереження;
- 3) реєстри.

Статистична звітність – це система показників, що характеризують підсумки діяльності об'єднань, підприємств, організацій і установ, які подаються статистичним органам у відповідні строки за встановленою формою. Звітність – основна форма організації статистичного спостереження. Джерелом даних для заповнення форм звітності є первинні облікові документи. Записи в цих документах зумовлені потребами оперативної роботи підприємств, без них неможливе повсякденне керівництво їх діяльністю. Дані облікових документів опрацьовують працівники бухгалтерського апарату підприємств і підсумкові результати заносять у статистичні звіти. Звіти підписують керівник і головний бухгалтер підприємства, які безпосередньо відповідають за своєчасність подачі і вірогідність матеріалів. Перелік діючих форм звітності із зазначенням адрес, періодичності і строків подання, а також способів відправлення (поштою, факсом, електронною поштою тощо) називається **табелем форм статистичної звітності**. Збирання і розробка потокової звітності сільськогосподарських підприємств централізовані в органах державної статистики. Спеціалізована і технологічна звітність, а також звітність науково-дослідних установ, дослідних і навчальних господарств, ветеринарних та інших закладів надходять у сільськогосподарські органи, минаючи органи державної статистики.

Останніми роками органи державної статистики провели значну роботу з уніфікації форм звітності підприємств, організацій і установ. Звітність значно спростилася за формою, скоротилася за обсягом, ступенем охоплення, переліком показників, а щодо деяких форм звітності збільшено періодичність її надсилання. Одночасно удосконалено методику обчислення статистичних показників відповідно до міжнародних стандартів.

Поряд зі звітністю, важливою формою статистичного спостереження є **спеціальні статистичні спостереження**. Їх проводять органи державної статистики. Потреба у спеціальних спостереженнях зумовлена тим, що практично неможливо, а інколи й недоцільно одержувати необхідні відомості із статистичної звітності, наприклад відомості про процеси відтворення населення, споживання продовольчих і непродовольчих товарів населенням тощо.

Основною формою спеціальних статистичних спостережень є **переписи**. Органи державної статистики України періодично здійснюють переписи населення, переписи плодово-ягідних насаджень і виноградників тощо. Основні правила успішного проведення переписів, які були вперше узагальнені відомим статистиком Ю. Є. Янсоном, такі: перепис слід здійснювати одночасно по всій території країни; критичний момент і строки проведення перепису мають бути однаковими для всіх одиниць спостереження; для проведення перепису слід обрати такий період, який найкраще відповідає завданням перепису; повторювати переписи потрібно через однакові періоди часу. Крім переписів, органи державної статистики систематично

здійснюють обліки худоби за видами, групами і категоріями господарств, обліки земельного фонду за видами угідь, якістю ґрунтів, категоріями землевласників та землекористувачів, обліки цін на міських ринках, обстеження умов життя домогосподарств тощо. **Статистичний реєстр** – це перелік одиниць певного об'єкта спостереження із зазначенням властивих їм ознак. Прикладом його може бути Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), який становить перелік суб'єктів усіх видів економічної діяльності із зазначенням їхніх реквізитів та основних показників. Цей реєстр дає змогу налагодити єдиний інформаційний простір, до якого входять суб'єкти ринку, відстежувати структурні зміни в економіці країни.

Статистичне спостереження складається із взаємопов'язаних операцій, до яких належать організація підготовчих робіт, безпосереднє одержання даних заповненням статистичних документів, перевірка одержаних даних, їх систематизація і підготовка для подальшої обробки та зведення.

Питання для закріплення знань:

1. Що таке статистичне спостереження?
2. Які існують організаційні форми статистичного спостереження?
3. Що є метою спостереження?
4. Що мають на увазі під об'єктом спостереження?
5. Що таке одиниця сукупності та одиниця спостереження?
6. Що являє собою програма статистичного спостереження?
7. Назвіть види і способи статистичного спостереження.

Домашнє завдання:

- Законспектувати матеріал уроку
- **Горкавий В. К.** Статистика : Підручнк. Третє вид., переробл. і доповн. /К.: Алерта, 2019 §2.1, 2.2
- Для зворотнього зв'язку використовувати e-mail: 2573562@ukr.net